

ДЕРЖАВНА ФУНКЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ: КЛЮЧОВА РОЛЬ БЮДЖЕТІВ НА ВСІХ РІВНЯХ

Шкріба Петро Петрович

*студент кафедри фінансів імені С.І. Юрія
Західноукраїнського національного університету*

Функція держави соціального призначення полягає в тому, що держава використовує свої ресурси та інструменти для підтримки та розвитку соціальної сфери, забезпечення суспільного добробуту, захисту прав та інтересів громадян, зменшення соціальної нерівності та бідності.

Соціальна функція держави – це діяльність держави, яка спрямована на забезпечення соціального захисту, добробуту і рівності своїх громадян. Вона важлива для суспільства, тому що вона відображає гуманістичні цінності, сприяє соціальній справедливості, стабільності і гармонії, підвищує якість життя і зміцнює довіру до держави [1, с. 83–84].

Соціальна функція держави може включати такі завдання:

- 1) створення умов для зайнятості, освіти, охорони здоров'я, житла, культури, спорту та інших сфер життєдіяльності людини;
- 2) надання соціальної допомоги та пілг тим, хто потребує державної підтримки, таким як малозабезпечені, інваліди, безробітні, пенсіонери, сім'ї з дітьми, ветерани тощо;
- 3) регулювання відносин між різними соціальними групами, класами, націями, релігіями, захист від дискримінації, насильства, експлуатації, корупції тощо, формування соціальної політики, що відповідає потребам і інтересам суспільства, з урахуванням міжнародних стандартів і зобов'язань;
- 4) фінансування соціальних програм і проектів за рахунок державного бюджету, податків, соціальних страхувань, благодійних внесків тощо [2, с. 85].

В Україні існують різні види соціального захисту та забезпечення, які спрямовані на підтримку та допомогу особам, які опинилися у складних життєвих обставинах або потребують державної підтримки. Основні види соціального захисту та забезпечення такі:

Соціальне страхування – це система взаємного страхування громадян від настання певних соціальних ризиків, таких як хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, нещасний випадок на виробництві, безробіття тощо [2, с. 20].

Соціальна допомога – це вид державної підтримки, який надається особам, які не мають достатніх доходів для забезпечення свого існування на встановленому рівні [1, с. 19].

Соціальні послуги – це заходи з допомоги особам або сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах та не можуть самотійно подолати труднощі.

Бюджети виступають не лише інструментом фінансового планування, але й потужним механізмом управління ресурсами на всіх рівнях управління – від національного до місцевого. Державний бюджет визначає стратегічні напрямки розвитку країни, встановлює пріоритети у використанні фінансових ресурсів для досягнення соціально-економічних цілей.

На регіональному рівні бюджети сприяють розподілу ресурсів між різними областями та забезпечують реалізацію регіональних стратегій. Місцеві бюджети враховують потреби конкретних громад, дозволяючи ефективно вирішувати місцеві проблеми та підтримувати розвиток на рівні місцевих спільнот.

Фінансові пріоритети, визначені у бюджетах, відображають важливість різних секторів економіки та соціальних сфер. Ефективне управління коштами і контроль витрат дозволяють уникати непланованих дефіцитів та забезпечують стійкість фінансової системи.

Правильна координація та моніторинг бюджетних процесів сприяють досягненню стратегічних цілей, включаючи зростання економіки, зменшення бідності та покращення життєвого рівня громадян. У цілому, бюджети виступають не лише інструментом фінансового планування, але і важливим засобом забезпечення фінансової стабільності та сталого розвитку суспільства.

Бюджетні асигнування на соціальні потреби є важливою частиною державного бюджету України. У 2023 році на соціальні потреби було виділено 376,9 млрд грн, що становить 62,3% від загального обсягу видатків державного бюджету.

До соціальних видатків державного бюджету України відносяться:

– виплати пенсій, соціальної допомоги та інших соціальних виплат населенню;

– витрати на освіту;

– витрати на охорону здоров'я;

– витрати на культуру, спорт та інші соціальні послуги [3].

Соціальна функція держави тісно взаємопов'язана з іншими функціями держави, зокрема, з економічною, політичною, правовою, оборонною та іншими.

Взаємозв'язок соціальної функції держави з економічною функцією полягає в тому, що держава забезпечує соціальний захист населення, зокрема, шляхом надання соціальних виплат, пільг та гарантій, а також шляхом створення умов для розвитку соціальної сфери. Економічна функція держави забезпечує матеріальну основу для реалізації соціальної функції.

Взаємозв'язок соціальної функції з політичною полягає в тому, що держава забезпечує реалізацію прав і свобод громадян, зокрема, у соціальній сфері. Політичну функцію держави можна розглядати як гарантію реалізації соціальних прав і свобод громадян.

Взаємозв'язок соціальної функції держави з правовою функцією полягає в тому, що держава забезпечує правове регулювання соціальних відносин. Правова функція держави створює правові основи для реалізації соціальної функції.

Взаємозв'язок соціальної функції держави з оборонною функцією полягає в тому, що держава забезпечує захист населення від зовнішніх і внутрішніх загроз, зокрема, шляхом створення умов для соціального розвитку. Оборона держави забезпечує соціальну стабільність і безпеку, що є важливою передумовою для реалізації соціальної функції.

Соціальна функція держави в умовах глобалізації є складним і багатогранним завданням. Держави повинні переорієнтуватися з прямого надання соціальних послуг на регулювання соціальних процесів. Це вимагає від держави нових навичок і знань у сфері управління соціальними системами [4, с. 540].

Список використаних джерел:

1. Волинець В. Соціальна функція держави і соціальна політика: правові проблеми реалізації. *Юридична Україна*. 2012. № 9 (117). С. 15–22.
2. Дєєва Н.М. Соціальна функція держави: практика і завдання бюджетного забезпечення. *Демографія та соціальна економіка*. 2016. № 3 (28). С. 83–93.
3. Латковська Т., Сідор М., Койчева О. Фінансове право. Нац. ун-т «Од. юрид. акад.», 2019. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.121137> (дата звернення: 12.12.2023).
4. Фінанси : підруч. / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2012. 687 с.